

Veckans växt v. 31

Madonnalilja - *Lilium candidum*

Madonnaliljan kan man skriva hur mycket som helst om. Det är en av de lökväxter som har odlats längst. Den har varit i odling så länge att man inte vet exakt var den ursprungligen kommer från, men någonstans i Östra Medelhavet - Sydvästra Asien.

Madonnaliljan finns avbildad på krukor och fresker från den minoiska kulturen på Kreta, redan ca 1600 f. Kr. I det gamla Egypten odlade man madonnaliljor för att göra parfym. Romerska soldater hade med sig en lök som botemedel mot sår och på sin färd norrut spred soldaterna växten samtidigt. Men mest känd är den som Jungfru Marias egen blomma - som bevis på hennes oskuld och renhet och blev en symbol på kyrkliga målningar. Till Skandinavien kom den redan under 1300-talet med klostren. Namnet Madonnalilja är ett nyare namn, under Linnés tid kallades den helt enkelt för den vita liljan.

Madonnaliljan är den vitaste av alla liljor.

Artnamnet *candidum* betyder inte bara vit utan bländande vit. Den blommar i juli - augusti och blir 90- 150 cm hög. De helt vita doftande blommorna är 10- 20 cm stora, trattformade och det sitter mellan 5-20 blommor på en stängel. Bladen är strödda och lansettlika. Det är en lynnig växt som växer bra där hon trivs men annars tynar lätt bort. Den ska planteras tidigt på hösten och grunt, bara några cm under marken och bör lämnas orörd så länge som möjligt. Madonnaliljan trivs i sol och ganska mager, kalkhaltig och lätt jord. Man kan känna igen den på hösten eftersom den bildar en bladrosett som övervintrar.

Löken ska smaka sött och gott i kokt skick. I Japan lär man kunna få kokt liljelök med vit sås.

I Axel Holzhausen bok om liljor berättas legenden om den vita liljan på följande sätt.

"Då Herkules föddes, satte hans mor, den sköna tebanska drottningen Alkemene, honom ut i vildmarken för att gömma undan honom, emedan hon fruktade att hennes lilla äventyrlighet

med den, som bekant, mångfrestande Jupiter skulle väcka dennes gemåls vrede och förbittring, som i så fall kunde ta sig farligt uttryck mot den lille Herkules och henne själv. Emellertid upptäckte snart Minerva den lilla halvguden, där han låg, och hon ömkade sig djupt över honom. Uppfinningsrik och förståndig, som denna gudinna alltid var, förde hon därför Jupiters gemål Juno till platsen och förmådde henne att lägga den utsatte och övergivne lille stackaren till sitt yppiga bröst. Hungrig var han och sög glupskt, så att det må ej förundra, att Juno slutligen tröttnade på att mätta den lille krabaten och därför plötsligt ryckte honom från hans härliga måltid vid bröstet, varvid en stråle av den junoniska mjölken sprutade upp mot himmeln och där bildade "vintergatan", under det att en droppe föll till jorden och växte upp till en vit lilja."

Text: Karin Persson

Foto: Linnea Oskarsson

Referenslitteratur:

- Axel Holzhausen, 1927. Boken om liljor.
- Karin Berglund, 1987. Lämgrens blommor om gammaldags trädgårdsväxter. ISBN 91-518-3822-2
- Lena Månsson, 2000. Lökar & knölar. ISBN 91-534-1748-8
- Sanna Töringe, 2002. Historier om blommor, Myter, litteratur, trädgårdshistoria & odling. ISBN 91-518-3768-4